

תוספות

הא בגין דאפקריה בפני שלשה ואינו יבול לחזור בו. ודמי כאלו אחי לרשות וזכה והא דאית ליה דאיט הפקר עד דאחי לרשות וזכה באפי תרי דיכול לחזור צו דאמר רבי יוחנן בפני שנים איכא למיחש לרמאי וגם סתם הפקר מועיל אפי' שלא בפני שלשה: רבי יהושע בן לוי אומר דבר תורה אפי' באחד הוי הפקר. פ"ת דר' יוחנן סבר לה כרבי יוסי ורבי יהושע בן לוי כרבנן ומן המורה הוי הפקר לאלתר וזו היא כפ"ת לעיל דמדאורי"ג אמר רבי יוסי דלא הוי הפקר אבל לפרי"ג לעיל מצי סבר כר' יוסי דלא פליג אר' יוחנן מדי גלגל).

מהכא שמעינן דדוקא [בדקקעות הוא דשיין] רמזאז אבל במטלטלין הוי הפקר לאלתר אפי' בפני שנים ואפי' לפירוש ר"ת הלכתא כר' יהושע בן לוי דקיימי רבנן סומיה ועד ר' יהושע בן לוי ור' יוחנן הלכה כרבי יהושע בן לוי בכל מקום לשון הכר ר"א מדפסקינן צפ' תפלת השחר (ברכות מח:) דלית (ליה) הלכתא כותיהי אלא במתי והתם מפרש לכו אבל בחדתיי הלכתא כותיהי דרבי יהושע בן לוי דלא מצינן תלתא מדרבנן אלא גבי מעשר וכדפרישית טעמא שלא יפקיעו ממעשר אבל לא להפקיר כליו בשבת שלא יעבור על

רשי"י

ואיבעית אימא. כי פליג ר' יוסי עלייהו דרבנן דאמרי לא הוי הפקר (א): **כגון דלא אפקריה אלא באפי תרי**. ואלהכי הכי קתני ר' יוסי צממניתין דאסור דלא הוי הפקר כל זמן דלא אתא ליד וזכה אבל היכא דאפקריה באפי צי תלתא הוי הפקר ואע"ג דלא אתא ליד וזכה וכי קתני דפטור מן המעשר דאפקריה באפי צי תלתא: ור' יהושע בן לוי **אמר דבר מורה אפי' צחד הוי הפקר**. דאע"ג דלא הגיע לרשות וזכה הוי הפקר לאלתר: **ומה טעם אמרו כו' ושנים מעידין**. דאי ליכא אלא תרי כי זכי חד מאן מעיד עליה דהלה הפקירו ולעולם לאלתר הוי הפקר והיינו כרבנן דרבי יהושע בן לוי סבירא ליה כרבנן:

הדרן עלך אין בין המודר

מתרוייהו הילכך כי היכי בדממנה לא נפיק מרשותיה עד דאחי לרשות מקבל ה"נ בהפקר כי האי דהפקר זה למתנה דמי. וממנה דהמפקיר את שדהו צכי האי הפקר מתוקמא ומשום הכי קתני דעד שלא זכה צין הוא צין אחר יכול לחזור צו אצל הך ממניתא דהמפקיר את כרמו מתוקמא דאפקריה באפי תלתא וכל היכא דאיכא תלתא אוזשא מילתא ואדעתא דכולי עולמא אפקריה ולא דמי כלל למתנה הלכך ואע"ג בדממנה עד דאחי לרשות מקבל לא נפיק מרשות וזכה בהפקר כי האי אפי' ר' יוסי מודה דלאלתר נפיק מרשותיה: **דאמר ר' יוחנן כל המפקיר בפני שלשה הוי הפקר**. משום דאדעתא דכוליה עולמא אפקריה: **פפני שנים לא הוי הפקר**. דכיון דליכא קלא אדעתא דידיה בלמוד אפקריה ודמי למתנה. כן נראה לי פירושא דשמעתא כולה ויש צנמה שכתבתי קאת דכריים שלמדתי מדברי הראשונים וזכרונם לברכה: והך סוגיא כולה למאי דסלקא דעמיה מעיקרא דנעמא דרבי יוסי משום דקסבר הפקר כממנה אתא ור' יוחנן דאמר הכי לעיל [מג.]. הא איתותב וכיון שכן למסקנא דלעיל אדמיא לה כל הך סוגיא ונקטינן לפירושא לצרייתא דהמפקיר את שדהו אוקממא דעולא דכולה רבנן היא ור' יוסי נמי היא דר' יוסי לא פליג עלייהו דרבנן דצינא דהפקר כלל והיינו טעמא דסיפא דקתני דעד שלא זכה צבה צין הוא צין אחר יכול לחזור צו משום דכיון דשבוע ושנה לא שכיחן לא נפיק מרשות מפקיר עד דאחי לרשות וזכה וכולה כדפרישית לעיל: ולענין הלכה בפלוגמתייהו דר' יוחנן ור' יהושע בן לוי נקטינן כר' יהושע בן לוי דאמר דבר תורה אפי' באחד הוי הפקר ומה טעם אמרו בשלשה כדי שיהא אחד וזכה ושנים מעידים הילכך מדברי סופרים אינו הפקר עד שיפקיר בפני שלשה וכן כתב הרמז"ם וז"ל צפ"צ מהלכות נדרים (הלכה טו):

הדרן עלך אין בין המודר

אין בין המודר פרק רביעי נדרים ר"ן מה.

ואיבעית אימא הא דאפקריה באפי תרי הא דאפקריה באפי תלתא. כלומר הך ממניתא נמי דהמפקיר את כרמו כר' יוסי אתיא דעד כאן לא קאמר ר' יוסי דמפקיר יכול לחזור צו אלא דאפקריה באפי תרי כלומר שאין שם שלשה דומיא דממניתין דקתני דאין עמהם אחר וצנא בלמוד הוא דאסר ר' יוסי דסבירא ליה דכל כי ה"ג הפקר כממנה דעד דאחי לרשות וזכה לא נפיק מרשות מפקיר. וטעמיה משום דאין עמהם אחר א"נ דליכא צהדיה אלא תרי אדעתא דחד דמהנך בלמוד אפקריה דכל צי תרי ליכא קלא משום הכי דמי למתנה דכי היכי בדממנה לא מפיק ליה מרשותיה אלא אדעתא דאיך ה"נ הכא לא מפקיר אלא אדעתא דאיך או אדעתא דחד

האי דהפקר זה למתנה דמי. וממנה דהמפקיר את שדהו צכי הוא צין הוא צין אחר יכול לחזור צו אצל הך ממניתא דהמפקיר את כרמו מתוקמא דאפקריה באפי תלתא וכל היכא דאיכא תלתא אוזשא מילתא ואדעתא דכולי עולמא אפקריה ולא דמי כלל למתנה הלכך ואע"ג בדממנה עד דאחי לרשות מקבל לא נפיק מרשות וזכה בהפקר כי האי אפי' ר' יוסי מודה דלאלתר נפיק מרשותיה: **דאמר ר' יוחנן כל המפקיר בפני שלשה הוי הפקר**. משום דאדעתא דכוליה עולמא אפקריה: **פפני שנים לא הוי הפקר**. דכיון דליכא קלא אדעתא דידיה בלמוד אפקריה ודמי למתנה. כן נראה לי פירושא דשמעתא כולה ויש צנמה שכתבתי קאת דכריים שלמדתי מדברי הראשונים וזכרונם לברכה: והך סוגיא כולה למאי דסלקא דעמיה מעיקרא דנעמא דרבי יוסי משום דקסבר הפקר כממנה אתא ור' יוחנן דאמר הכי לעיל [מג.]. הא איתותב וכיון שכן למסקנא דלעיל אדמיא לה כל הך סוגיא ונקטינן לפירושא לצרייתא דהמפקיר את שדהו אוקממא דעולא דכולה רבנן היא ור' יוסי נמי היא דר' יוסי לא פליג עלייהו דרבנן דצינא דהפקר כלל והיינו טעמא דסיפא דקתני דעד שלא זכה צבה צין הוא צין אחר יכול לחזור צו משום דכיון דשבוע ושנה לא שכיחן לא נפיק מרשות מפקיר עד דאחי לרשות וזכה וכולה כדפרישית לעיל: ולענין הלכה בפלוגמתייהו דר' יוחנן ור' יהושע בן לוי נקטינן כר' יהושע בן לוי דאמר דבר תורה אפי' באחד הוי הפקר ומה טעם אמרו בשלשה כדי שיהא אחד וזכה ושנים מעידים הילכך מדברי סופרים אינו הפקר עד שיפקיר בפני שלשה וכן כתב הרמז"ם וז"ל צפ"צ מהלכות נדרים (הלכה טו):

הדרן עלך אין בין המודר

גבי כלים דמפקר אפקריה וסתמא קאמר בכל עניינים: הדרן עלך אין בין המודר

פירוש הרא"ש

הך טשא גופא בשלמא אי מוקמת רישא רבנן ניחא דבעינן שלשה ימים כדי שימפרסם ההפקר כדפרישית לעיל אלא כיון דמוקמת לה כרבי יוסי ואחר שלשה ימים נקריה רבנן להשג גזירת ממנה בית חורון ואוקמוה אדאורייתא משום דלא תשתנה מורת הפקר ואחי לאפרושי מן החיוב על הפטור אפילו מיזם ראשון נמי הוה לן למיחש להכי כי עיקר זכיית הפקר הוא תוך שלשה דלא שכיח שיעמוד ג' ימים בלא זזיה והיה לריך לתקן בדבר המזוי ושכיח: **אמר רבה בפני הרבבאין** ב'ו. פ"י מה שבתוך שלשה ימים לא הוי הפקר לאו משום גזרת ממנה בית חורון דאי הואי טעמא משום גזירה היינו מפקיעין אותה גזירה משום חשש שלא תשתנה מורת הפקר כמו שאטו מפקיעין אותו לאחר ג' אלא בתוך ג' ימים לא הוי הפקר מדאורייתא מפני הרמזין שלא נמסר הדבר אלא לחכמים דעיקר הפקר ילפינן משביעית כדדריש ביירושלמי והשביעיות תשמענה מה תלמוד לומר ונטשמה ים לך נטישה אחרת שהיא כזו ואזו וזו הפקר מה וז לעניים ולעשירים אף וז כו' ובשביעית דלית צה רמאות והיכא דאיכא למיחש לרמאות כגון בתוך שלשה לא הוי הפקר אבל מדאורי' לא הוי הפקר סיום מילמיה דרצה היא וכיון דמדאורי' חייב במעשר משום שלא תשתנה מורת הפקר לא מפקיעין ליה ורבי יוסי אוסר בממני' תוך ג' מן המורה ולאחר ג' משום גזירת ממנה בית חורון: ודי^{**ליבא**} **אחי לעשורי** בן החיוב על הפבור ב'ו. כי מוקמת לה כרבנן ותוך ג' חייב לעשר מדרבנן שלא נתפרסם ההפקר כדפרישית לעיל וכי מוקמת לה כרבי יוסי ועד שלא זכה צו אחר חייב לעשר משום גזירת ממנה בית חורון ניחוש דילמא אחי לעשורי כו': דאמרי ליה כי בעשרת עשר ביזיה וביה. ויותר משו חכמים לרבנן משום שלא נתפרסם ההפקר ואזנו למימר קא אכל טבל ולר' יוסי משום גזירת ממנה בית חורון ממה שחשו דילמא אחי לאפרושי מן החיוב על הפטור: בשלמא לעולא. רבנן קתני לה ופטור מן המעשר מדאורייתא לאלתר אלא לרי"ל דלר' יוסי לא הוי הפקר מן המורה תוך ג' ימים אמאי פטור מן המעשר: איבעית אימא **הא דאפקריה באפי תרי** ב'ו. דעעמא דר' יוסי דלא הוי הפקר תוך שלשה משום דאיכא למיחש לרמאות וכיון דאפקריה באפי תלתא והסביר מפורסם לכל ליכא למיחש לרמאות והוי כמו הפקר לאחר ג' הלכך לאלתר הוי הפקר: בהפקיר בפני ב' לא הוי הפקר. לאלתר: דבר תורה אפילו באחד הוי הפקר. לאלתר כרבנן: ומה **טעם אמרו** בנ' כדי שיהא אחד וזכה ושנים מעידין. ומתוך זה ירא בעל הבית להפקיר כדי להפקיע ממעשר וקי"ל בכל מקום הילכתא כריב"ז לגביה דר' יוחנן הלכך הוי הפקר מן המורה אפילו באחד והה"נ אפילו בינו לבין עצמו הלכך בשבת יכול להפקיר כליו שלא יעבור על שביעת כליו וכן בהמנו אם השאילה לעוד כוכבים ולא החזירה לו קודם השבת אפילו בינו לבין עצמו:

הדרן עלך אין בין המודר

עין משפט
גר מצוה
סב א מיי פ"ב מהל' נדרים הלכה טז סמג לאוין רמב טושי"ע ח"מ סימן רעג סעיף ז:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ואיבעית אימא הד"א עם ד"ה בגון וכו' ואלהכי קתני כנ"ל ומיכת הכי נמחק:

גליון הש"ס

גבי ור' יהושע ב"ל אפר. עיין שבת דף יח ע"ב מורה"ה דמפקרא. פסחים דף ד ע"ב מורה"ה דמדאורייתא: